Raadsvoorstel

Voorstel aan de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân

Jaartal + zaaknummer	: 2024-086908
Raadsvergadering d.d.	: 5 juni 2024 (It Debat 23 mei 2024)
Portefeuillehouder	: J.G. Kramer
Programma	: (1) Ynwenner en Bestjoer en (5) Wenjen en Omjouwing
Programmaonderdeel	: -
Naam opsteller	: P.J. Schouwstra (E-mail: p.schouwstra@noardeast-fryslan.nl)
Onderwerp	: Voorkeurslocatie permanente azc opvanglocatie in Dokkum
Begrotingswijziging	: nee

Voorgesteld raadsbesluit

1. Een permanent asielzoekerscentrum (azc) voor minimaal 10 jaar in Dokkum mogelijk te maken, met maximaal 250 opvangplaatsen.
2. Het perceel in de Watertorenbuurt aan te wijzen als locatie waar het azc kan komen.
3. Het college de opdracht te geven het vervolgproces te organiseren, zoals omschreven bij “Vervolgproces organiseren”.

Inleiding

De druk op de asielopvang is al jaren hoog. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft de gemeente Noardeast-Fryslân daarom verzocht om samen te zoeken naar een geschikte locatie voor een permanente opvanglocatie in Dokkum (bijlage 1).

U besloot 20 juli 2023 om een draagvlakonderzoek in de hele gemeente te starten.
In de raadsbijeenkomst van 20 juli 2023 heeft u als gemeenteraad besloten om een draagvlakonderzoek in de hele gemeente uit de laten voeren.

U besloot 1 februari 2024 om een locatiescan te starten.
In de raadsbijeenkomst van 1 februari 2024 heeft u na kennisneming van de resultaten van het draagvlakonderzoek als gemeenteraad besloten een locatiescan uit te voeren naar mogelijkheden voor een permanente opvanglocatie (asielzoekerscentrum) voor maximaal 250 asielzoekers in Dokkum.

Alle beschikbare gronden/gebouwen in Dokkum zijn in kaart gebracht.
Dit is gebeurd door een ambtelijke projectgroep, onder begeleiding van een onafhankelijk adviesbureau. Het leverde een lijst op met 22 potentiële locaties. Van deze locaties is een selectie gemaakt van de drie meest geschikte locaties voor een azc: Watertorenbuurt, Kalkhuisplein, Trije Terpen.

Het adviesbureau heeft de drie locaties onderworpen aan een uitgebreidere ruimtelijke analyse en de omgevingsaspecten zijn geïnventariseerd.
De beoordeling per thema is samengebracht tot een complete beoordelingsmatrix. Het doel van deze beoordeling is het kunnen maken van een zorgvuldig en beargumenteerde afweging tussen de zoeklocaties, zodat er een voorkeurslocatie kan worden geselecteerd. De beoordeling is gebaseerd op bureauonderzoek en niet op gedetailleerd gebiedsgericht onderzoek. Het detailniveau is zodanig dat de zoeklocaties onderling vergeleken kunnen worden. Naast de resultaten uit deze locatiescan is voor de omwonenden en ondernemers uit de buurt van deze locatie een inloopbijeenkomst georganiseerd. En er is advies ingewonnen bij politie, zorg, welzijn en onderwijs.

Met dit besluit neemt u een definitief besluit over de vestiging van een azc en de locatie.
U bepaalt of u als gemeenteraad wel of niet meewerkt aan het vestigen van een permanente opvanglocatie voor asielzoekers in Dokkum. En op welke specifieke locatie. De raad wordt voorgesteld daarbij te kiezen voor één van de 3 locaties. Waarbij het college zich op het standpunt heeft gesteld dat locatie de Watertorenbuurt daarbij de voorkeurslocatie zou zijn.

Het college is van mening dat er nu goed vergelijkbare informatie is over de drie locaties. Op basis hiervan kan de raad een weloverwogen keuze maken voor de locatie. Volledigheidshalve wordt verwezen naar de bijlagen.

Beoogd effect

Door vestiging van een permanente opvanglocatie binnen de gemeente Noardeast-Fryslân, neemt de gemeente verantwoordelijkheid voor haar aandeel binnen Fryslân in het oplossen van de opvangcrisis. Hierdoor ontstaat stabiliteit voor de langere termijn in de opvang van vluchtelingen in Fryslân en derhalve ook in Noardeast-Fryslân.

Argumenten

1.1 Als overheid staan we aan de lat om de opvangcrisis op te lossen.
De gehele migratieketen staat momenteel onder spanning. Dat probleem wordt met tijdelijke opvanglocaties deels op korte termijn opgelost. Maar het is duidelijk dat gemeenten (samen met COA) voor een grotere opvangopgave staan om de opvangcrisis voor de langere termijn op te lossen.

1.2 In Noardeast-Fryslân is er in het verleden vaker sprake geweest van opvang van vluchtelingen.
De verantwoordelijkheid is toen genomen, vanuit een positieve grondhouding in de maatschappij en politiek. In het coalitieakkoord is dit omschreven als ruimhartig en goed blijven huisvesten, gespreid over- en naar aard en schaal van- stad en dorpen.

1.3 Als we wachten is de kans aanwezig dat we als gemeente de regie op dit vraagstuk kwijt raken.
We zitten nu meer aan het stuur dan als we wachten tot we via de Spreidingswet mogelijk worden gedwongen. Als we het vraagstuk nu aanpakken, leidt dit daarom tot de meest acceptabele oplossing voor onze inwoners.

2.1 Toetsing aan de criteria leidt tot Watertorenbuurt als voorkeurslocatie.
Werkende vanuit een groslijst van 22 locaties zijn 3 mogelijke locaties naar voren gekomen. Deze locaties zijn nader bestudeerd en getoetst op de door de gemeenteraad vastgestelde afwegingscriteria. Hierin komt Watertorenbuurt voor het college met een lichte voorkeur ten opzichte van de Trije Terpen naar voren.

Locatie A: Watertorenbuurt
Op deze locatie heeft de gemeente een groot areaal aan grond. Positionering van een azc kan hierin een eerste stap zijn in de toekomstige ontwikkeling van dit gebied tot woningbouw. Het perceel is groter dan de andere twee locaties. Hierdoor is er bij het inrichten en ontsluiten van het azc in het gebied meer mogelijk.

Locatie B: Kalkhuisplein
Omdat deze locatie klein bemeten is, is realisatie van een azc alleen realiseerbaar met hoogbouw. Het zal leiden tot afname van de parkeerfaciliteiten. Vanuit de buurt zijn grote zorgen over toename van overlast in een sociaal zwakkere wijk. Ook de politie heeft zorgen over een kwetsbare groep omwonenden en sociaal kwetsbare woonwijk.

Locatie C: Trije Terpen
Op deze locatie heeft de gemeente een groot areaal aan grond. Deze locatie is goed bereikbaar en minder centraal in een woonwijk gesitueerd, in vergelijking met de andere twee locaties. De route van het azc naar de voorzieningen (supermarkt en winkels) zorgt niet voor meer verkeer in de bewoonde wijk. De politie geeft de voorkeur aan deze locatie, vanwege de afstand tot het politiebureau. Verder verwacht de politie hier de minste overlast.

3.1 Vervolgproces organiseren.
Indien de gemeenteraad een definitieve locatie aanwijst, bevat het vervolgproces de volgende elementen:

- Het COA verzoeken voor de meest geschikte locatie een bestuursovereenkomst op te stellen.
- Het COA verzoeken om een ontwerp- en inrichtingsplan (inclusief een integraal veiligheidsplan) met een realistische tijdsplanning op te stellen samen met de gemeente, de omwonenden en bij de opvang van vluchtelingen betrokken organisaties en instanties en hiervoor samen met de gemeente een klankbordgroep op te richten.
- Gesprekken met het basis- en voortgezet onderwijs, gezondheidszorg en welzijn over de mogelijke effecten van een azc en hoe daar mee om te gaan intensiveren.
- Binnen de gemeentelijke organisatie te zorgen voor een aanspreekpunt, zodat proactief interne en externe afstemming, coördinatie en communicatie, zowel bestuurlijk als ambtelijk, is geborgd.
- De raad middels voortgangsrapportages periodiek te informeren over de voortgang van het ontwerp- en realisatieproces van het azc.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Opvang van asielzoekers is in de maatschappij een beladen onderwerp.
De aankondiging van een crisisnoodopvang voor asielzoekers in Kollum, maar ook opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV) in Dokkum en het uitvoeren van het draagvlakonderzoek lieten verschillende meningen en opvattingen op het asielvraagstuk zien. Hierbij is het sterk de vraag wat de lokale gemeenschap aan veerkracht op kan brengen op dit thema. Op het vlak van communicatie, openbare orde en veiligheid is dan ook veel aandacht nodig.

1.2 Mogelijke effecten op de woningmarkt.
De komst van een azc heeft geen direct effect op de woningmarkt. Asielzoekenden die een verblijfstatus krijgen, de zogenaamde statushouders, dienen wel gehuisvest te worden. Hierdoor ontstaat extra druk op de woningmarkt. Gemeenten hebben hiervoor een bestaande taakstelling. Uitstroom vanuit een azc in Dokkum betekent niet per definitie instroom op de woningmarkt in Dokkum. Echter, als men hier in het azc heeft gezeten ligt vestiging in de regio meer voor de hand.

1.3 Mogelijke effecten op het onderwijs.
Van de vluchtelingen in Nederland bestaat volgens CBS-gegevens uit 2023 ongeveer 25% uit kinderen. Dat betekent dat er bij een azc van 250 plaatsen indicatief ruim 60 (leerplichtige) kinderen zijn. Keuze voor een azc vraagt op het thema onderwijs een gezamenlijk overleg met de schoolbesturen.

1.4 Mogelijke effecten op de gezondheidszorg.
De komst van een azc kan gevolgen hebben voor de gezondheidszorg. Los van de toenemende vraag naar gezondheidszorg als gevolg van de opvang van vluchtelingen, is een deel van deze mensen getraumatiseerd. De huisartsenzorg voor azc's wordt verzorgd door GZA (GezondheidsZorg Asielzoekers). Deze organisatie maakt deel uit van de Arts en Zorg Groep (AEZ), die in opdracht van het COA opereert. De opdracht bevat twee taken, namelijk zorginkoop en eerstelijns huisartsenzorg binnen de azc's, vanuit een huisartsenpraktijk op het terrein. Hierbij wordt samengewerkt met onder anderen de GGD. Dit betekent dat de komst van een azc niet per se leidt tot een toenemende druk op de bestaande eerstelijnszorg. Er dienen eveneens afspraken te worden gemaakt tussen de GGZ en GZA over hoe om te gaan met de vraag naar geestelijke gezondheidszorg. Zoals bekend bestaan hiervoor in het gehele land wachtlijsten.

1.5 Participatie bij ontwikkeling en functioneren azc.
Goede integratie van een azc in de bestaande woonomgeving is van groot belang. Zowel bewoners van het azc als omwonenden en andere belanghebbenden dienen te kunnen participeren in een klankbordgroep voor de ontwikkeling, totstandkoming en later het dagelijkse functioneren van het azc. Zo kunnen ideeën en behoeften van meet af aan een plek krijgen in die ontwikkeling van het azc. In het vervolgproces dienen ook organisaties als Vluchtelingenwerk, GGD, onderwijs, welzijnswerk etc. te worden betrokken. Deze klankbordgroep kan dan samen met het COA en de gemeente het ontwerpproces van de gebouwen en het terrein gestalte geven.

1.6 Aandacht voor leefbaarheid en veiligheid.
Leefbaarheid en veiligheid zijn basisuitgangspunten voor een goed functionerend azc. Beide aspecten zijn vaak benoemd in het draagvlakonderzoek, door bezoekers van de bewonersavond en ook terug te vinden in de advisering van de politie over de diverse locaties. Van belang is dat ongeacht voor welke azc-locatie gekozen wordt, er tegemoet wordt gekomen aan de zorgen die bewoners hebben geuit. Hierin is een samenwerking met COA, omgeving, gemeente en politie noodzakelijk. In een door het COA op te stellen veiligheidsplan kunnen dan ook nadere afspraken worden gemaakt over overleg, bereikbaarheid, beveiliging, inzet van BOA's/politie en preventieve maatregelen zoals additionele verlichting.

2.1 Locatie Trije Terpen en Watertorenbuurt zijn buitenstedelijk.
Hierbij dient de Provincie toestemming te verlenen alvorens gebouwd kan worden. De Provincie maakt daarin een afweging waarbij de gemeente aannemelijk moet maken dat binnenstedelijke realisatie niet mogelijk is.

2.2 De politie adviseert locatie de Trije Terpen.
De politie geeft de voorkeur aan het perceel bij de Trije Terpen, vanwege de afstand tot het politiebureau. Verder verwacht de politie daar de minste overlast. Omdat de grond bij de Watertorenbuurt groot is, is er qua inrichting en ontsluiting van het azc veel mogelijk. Uit de reacties van omwonenden van alle drie locaties blijkt dat veiligheid een thema is waar mensen veel zorgen over hebben. Bij de precieze invulling van het azc (de volgende fase) wordt er zoveel mogelijk rekening gehouden met de (verkeers)veiligheid en leefbaarheid. De gemeente en het COA gaan de buurtbewoners hier actief bij betrekken.

Financiën

Uitgangspunt is dat de gemeente geen directe kosten heeft:

- Het COA is kostendrager voor het azc en betaalt de realisatie, huisvestings- en veiligheidskosten.
- De gemeente ontvangt via het gemeentefonds compensatie, omdat ze meer inwoners heeft.
- Daarnaast is er een Rijksvergoeding voor het onderwijs en onderwijshuisvesting mogelijk. Deze vergoeding zou kostendekkend moeten zijn.
- Na het aanwijzen van een voorkeurslocatie door uw raad zullen voor deze locatie de financiële aspecten specifiek en concreet worden uitgewerkt in samenwerking met het COA. Hierbij is de inzet om eventuele noodzakelijke voorbereidingskosten die de gemeente maakt te verhalen op het Rijk.
- De kosten van de ambtelijke inzet voor het gehele traject worden separaat bijgehouden.
- Waar mogelijk worden gemaakte kosten bij het Rijk of COA in rekening gebracht.
- Met de invoering van de Spreidingswet kan de gemeente onder voorwaarden een vergoeding per duurzaam beschikbare opvangplek ontvangen. Hierin is onder meer doelgroep en snelheid van realisatie bepalend. Dit is thans nog niet voldoende inzichtelijk te maken.

Vervolg en planning

Na besluitvorming door de gemeenteraad zullen de zaken benoemd onder “Vervolgproces organiseren” ter hand worden genomen.

Communicatie + Participatie

Als de gemeenteraad besluit om een locatie voor het azc aan te wijzen, gaat de gemeente in gesprek met het COA om te komen tot goede afspraken. Daarbij wordt ook de omgeving betrokken (zie argument 1.5). Er wordt na dit besluit samen met het COA gewerkt aan een participatieplan.

Bijlagen

1. Verzoek COA;
2. Factsheet;
3. Rapportage Sweco;
4. Advies Politie;
5. Aansluitingsmogelijkheden Alliander;
6. Rapportage reacties bewonersavond.

Dokkum, 23 april 2024

Burgemeester en wethouders van de gemeente Noardeast-Fryslân,

de secretaris, H.J.C.M Verbunt MBA de burgemeester, mr. J.G. Kramer

Raadsbesluit
2024-086908

De raad van de gemeente Noardeast-Fryslân,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 23 april 2024;

gelet op:
- de motie over de positie van de raad in besluitvorming rondom opvang van asielzoekers en vluchtelingen (motie 2022-247732 vastgesteld in gemeenteraadsvergadering d.d. 1 december 2022);
- het amendement aangaande gemeentebreed draagvlakonderzoek (amendement 2023-151208 vastgesteld in gemeenteraadsvergadering d.d. 20 juli 2023);
- de uitslag van het gemeentebrede draagvlakonderzoek zoals gepresenteerd in de raadsbijeenkomst van 11 januari 2024;
- het besluit tot starten van een locatiescan voor een permanente opvanglocatie in Dokkum (besluit 2023 / 2023-273245 vastgesteld in gemeenteraadsvergadering d.d. 1 februari 2024);
- het amendement aangaande niet uitvoeren van aanvullend draagvlakonderzoek (amendement 2023-273245 vastgesteld in gemeenteraadsvergadering d.d. 20 juli 2023);

Besluit:

1. Een permanent asielzoekerscentrum (azc) voor minimaal 10 jaar in Dokkum mogelijk te maken, met maximaal 250 opvangplaatsen.
2. Het perceel in de Watertorenbuurt aan te wijzen als locatie waar het azc kan komen.
3. Het college de opdracht te geven het vervolgproces te organiseren, zoals omschreven bij “Vervolgproces organiseren”.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân in zijn openbare vergadering d.d. 5 juni 2024.

De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

mr. S.K. Dijkstra mr. J.G. Kramer